

Delrapport 6

Områdeovervåking- sosialhjelpsutviklingen i Agder 2020

Aktivitetsplikten i NAV

Hvilke erfaringer har NAV- kontoret med aktivitetsplikten? (omfang, endring over tid, eventuelle unntak fra aktivitetsplikten, andel av stønadsmottakere under 30år)

I hvilken grad bidrar aktivitetsplikten til at mottakere av sosialhjelp under 30 år kommer i arbeid?

I hvilken grad bidrar aktivitetsplikten til at stønadsmottakere under 30 år starter eller gjenopptar utdanning?

Bakgrunn:

Som følge av Korona pandemien har statsforvalteren behov for å innhente dokumentasjon om status i arbeidet med de sosiale tenester i NAV. Enhetslederen i NAV har gjennom spørreskjema i Microsoft Teams i februar svart på en rekke tema. Fylkesmannen har behov for denne informasjonen både for å kunne si noe om situasjonen i 2020, men også for å planlegge aktivitet for 2021. Resultatene presenteres i flere delrapporter

Sentralt i lovens formålsparagraf er at den skal bidra til at utsatte barn og unge og deres familier får et helhetlig og samordnet tjenestetilbud.

Erfaringer fra 2020 og oppdrag 2021

Virker vilkår? Innføringen av vilkår for personer under 30 år ble presentert som en nyvinning og løsning innen sosialretten. Vilkår har alltid vært en del av sosialretten. Det er en større tro på at aktivitetsplikten virker i forhold til at personer gjenopptar utdanning enn i forhold til muligheten til å komme i arbeid.

I en nylig publisert rapport fra Frisch senteret (Rapport 3/2021) finner man ingen systematiske virkninger av lovendringen for personer under 30 år. Mottak av sosialhjelp er i all hovedsak utfallet av vilkårsbruken. I rapporten finner forskerne ingen tegn til økt deltakelse i utdanning eller arbeid, men de finner heller ikke det motsatte. Det er ingen tegn til redusert inntekt eller økt utenforskap, definert som å være utenfor både arbeidsliv, utdanning og statlige tiltak, eller mottak av helserelevante trygdeytelser.

Det er ikke gjennomført tilsyn omkring vilkårsbruk /vilkårslære.

Noen få klagesaker hos statsforvalteren med problemstillinger ift. vilkår, men dette er i hovedsak mest knyttet til penger eller at klager mener å få for lite penger. Det er ikke behandlet klager på aktivitetsplikt (§ 20a vedtak)

Vilkårsbruk må ses i sammenheng med brukene av og tilgjengeligheten til kvalifiseringsprogram.

Svarene på spørsmålene er samlet i matrisen under.

NAV 'svar	Erfaringer med aktivitetsplikt	Kommer de i arbeid	Gjenopptar utdanning
NAV Risør	stabilt	I liten grad	I noen grad
NAV Vegårshei	erfaringene er gode	i stor grad	I stor grad
NAV Gjerstad	Hvem kan unntas aktivitetsplikten	aktivitet bidrar til arbeid	svært få gjenopptar utdanning
NAV Arendal	aktivitetsplikt med unntak	kan bidra	I stor grad
NAV Lister	beskriver intern organisering	avdekker helseutfordringer	I noen grad
NAV Kristiansand	90% aktivitetsplikt	kanskje 1/4	positiv innvirkning
NAV Lindesnes	utfordrende unge-Statsforvalteren s rolle	aktivitetsplikten virker	Få
NAV Birkenes	nedgang mottakere < 30	eget tiltak med aktivitetsplikt	usikkert resultat
NAV Tvedestrand	unntak for aktivitetsplikt	ikke dokumentert virkning	kan ikke se at dette skjer
NAV Grimstad	60 under 30 år langtidsmottakere	I stor grad	noen brukere
NAV Evje og Hornnes	begrenset mulighet til sanksjoner	virker i begrenset grad	i begrenset grad
NAV Midt Agder	gode erfaringer fra brukerne	Teamet og SE metodikk virker	½ part, aktiv bruk av praksiskandidat
NAV Åmli	gode erfaringer med tilrettelagt arbeid	i relativt stor grad	egen LOS
NAV Froland	brukerne kjenner aktivitetskrav	mulighet for kartlegging	I større grad enn uten
NAV Lillesand	utfordring i forhold til umotiverte brukere	motivasjon og deltagelse avgjør	andre tiltak riktigere

Vurdering:

Det kan stilles spørsmål ved om bruk av vilkår fungerer. Bidrar vilkårsbruk for personer under 30 år at brukerne raskere og lettere kommer i arbeid eller /og

gjenopptar studier. Verken innføringen av vilkår for personer under 30 år eller praktiseringen av bestemmelsen kan godtgjøre at så er tilfelle. Ville sosialhjelpsmottakere under 30 år kommet like raskt i utdanning eller arbeid med tett individuell oppfølging uten vilkår. Hvorvidt vilkår er riktig eller viktig vil måtte bero på en konkret individuell vurdering, ikke som en generell regel.

Vilkår er tyngende, og det må være forholdsmessighet mellom vilkår og aktivitet.